

els fem. *tarabère*, *-auèro* i el verb *trauà*, Palay; Gers *tarabradzà* «étamer» (Cénac-Moncaut). I allà també la forma breu, com a nom de la «vrille pour percer des barriques»; *tribo* f. en el baix Coserans (Lescure-BastidaS.); amb el seu dim. *tribú*, Coserans en general i Saurat (ALGc. iv, 1229).

En fi, moss. *tarábil* (Simonet). D'aquí, sigui com a variant mossàrab (amb *-p-* sense sonoritzar) o per encreuament amb *trepant* i *trepàr*: Elx *tripanelles* f. pl. instrument de fusta per a suplir les campanes en la Setmana santa (Barnils, BDC xvii, 53): a part de la forma perforada que solen tenir aqueixos estris, de la mena dels carraus o maçoles, recordem que *xerrac* és alhora el nom dels carraus i de la serra trepanadora, un i altre anomenats així per llur so estrident. Tanmateix, tenint en compte que això mateix es diu *tenebres*, no gosaria descartar que sigui (o que hi hagi ajudat) una metàtesi de **tenebrelles*, amb *-p-* per contaminació de *trepant*; o qui sap si com a ultracorrecció d'arabisme, vistes les antigues tradicions eclesiàstiques il·licitanes.

CPT.: *Trapa-sacs* «*bromus rigidus*» a l'Emp. segons Masclans (planta aspra, que forada sacs).

De *trepàr* en el sentit de 'guimbar, donar gambades', es parlarà a TREPITJAR.

Derivat savi del b. ll. *trepanum* (supra) és el verb *trepanar*, terme tècnic de cirurgia [Cauliac, c. 1500]; *trepanació* [Lab. 1840, p. 1039]; *trepanant*. Del gr. *τρύπανον* aplicat a un insecte que pica perforant la pell, el cpt. savi *tripanosoma* (amb *σώμα* 'cos'); *tripanosomiasi*.

¹ És falsa, però, l'atribució que fa al DAG. d'una frase *tocar el trepant* 'anar-se'n'; el DAG. porta *trepan* (Rector de Pallersols, S. xvii) que és error de còpia de l'Ag., per *trepau*=*trapau* (veg. *trapa*). —

² A Pineda de Mar hi ha un vell carrer de la *Tribala*, per més que en realitat no sé que el seu nom significués això. ¿Seria per contaminació dels mots que veiem junts en aquest documentat (i sovint seria així en els inventaris) *tribana* i «dextrale» 'dextra'. *Tribanar* × *dextra(e)jar* > **tribalar*? — ³ Amb aquest, però, combinem *trave(n)*, *travinada*, vist a TRAVAR. De tota manera Benasc té el derivat indiscutible *tribe* i *tribaneta*, més petit: «mos servim del *tribe* ta foradà els tralls» (troncs de ròssec, Baillarín: *Dicc*.

Trepau, V. *trapau* (TRAPA) *Trepeig*, *trepejar*, V. *trepitjar* *Trepella*, *trepellejar*, V. *trepàr* *Trepidació*, *trepidant*, *trepidat*, *trepig*, *trepijoc*, *trepilleig*, *trepillejar*, *trepinar*, *trepinyar*, *trepinyejar*, V. *trepitjar*

TREPITJAR, origen incert, si bé només en els detalls: és mot estrany en aquesta forma al català antic i a gran part del domini català modern, i rar allí en totes les variants, que ha substituït en forma creixent el sinònim *calcigar* (variants *palcigar*, *paltrigar* etc.), i el quasi-sinònim *trepejar*; com que el mot es pronuncia *trapitjar* amb *a* en valencià i català occidental, sembla que en el sentit d'«esclafar el raïm» i anàlegs, seria deri-

vat del mossàrab *trapig* 'aparell per trepitjar la canya de sucre, el raïm etc.', provinent del gr. *τραπήπιον*, variant llatina *trapētus* 'molí d'oli, trull de vi etc.' (derivat de *τραπέιν* 'trepitjar el raïm'), del qual vénen, així mateix, el cast. i port. (mossàrabs) *trapiche* i l'it. *trappito*, *trappeto*, id.; en català modern s'ha confós i sumat *trapitjar* 'esclafar el raïm' amb l'antic i oc. *trepejar* (encara avui dialectal), mot onomatopèic, que imita el so del trepig, igual que el fr. ant. *treper*, oc. ant. i cast. ant. *trepàr*, angl. *trip*, 'picar de peus, saltironar, ballar, guimbar'. □ 1.ª doc.: c. 1400; *trapig*, com a nom d'aquells molins, ja apareix alguns decenni més tard; *trapitjar* per 'esclafar els raïms', 1413.

Abans d'entrar en l'estudi de la complicada història de *trepitjar* recomanem una atenta lectura de l'article *CALCIGAR*, on va quedar demostrada amb abundor de dades medievals i modernes, i amb ample desplegament dialectal, un dels fets fonamentals de la qüestió, o sigui que és *calcigar* (i les seves variants) el mot fonamental i de sempre per allò que avui entenem pròpiament per 'trepitjar': 'posar els peus damunt (d'una cosa)'; i això, en primer lloc, en català, però no solament en la nostra llengua, sinó també en llengua d'oc, com a continuació normal del ll. vg. *CALCIGARE*, derivat de *CALX*, *-cis*, 'taló', 'part inferior del peu'.

No es va escapar als historiadors del nostre lèxic l'estranyesa que causa la manca de *trepitjar* en la literatura medieval. El DAG., tan ric en aquestes coses, no en dóna cap documentació en absolut (es limita a definir *'trepitjar pisar'*, sense testimonis); *AlcM* no en troba, en aquest sentit, abans de la *Renaix.*, més que un en un doc. mallorquí de 1561. Una recerca meva pacient, durant tota la vida, m'ha permès d'espigolar-ne alguns pocs, que em guardaré de tenir callats (tant se val que puguin ser usats per qui no cregui en la tesi que vaig publicar ja fa 30 anys i que tinc per certa). Però així i tot resta sense canvi el fet cabdal: a l'E. Mj. es deia *calcigar*; i *trepitjar* hi fou rar i tardà.

Crida l'atenció que en aquests casos es tracti sempre d'un trepig intens, violent, sorollós, capolador, mai d'un simple calcigament. La cosa pot tenir conseqüències greus per a l'actor del tal trepig: «... assignat per a preïcar -- lo frare principal --- feren-lo pujar sobre una bóta de vin grec, qui estava dreta: e, com lo frare *trepijàs* aquí molt, preïcant, somoc en tant lo fons de la bóta, que entrà-se-n, ab lo fons ensem per la bóta avall», Eiximenis (*Dotzèn*, NCl. vi, 92). També de fi del S. xiv és l'altre més antic, en el qual es tracta d'un trepig continuat i estrepitós: «ascoltà e oi vanir *trapigant* --- e viu vanir un cavaler armat, qui sèn menave --- lo caval ---», Reixac (*Questa*, 66.15); i de quin feixuc trepig es tracta, ho veiem per l'original francès: «et venir une *friente* de chevax» (del ll. FRÉMITA): el publicador de la *Queste*, Pauphilet, ho explica «vacarme» en el seu glossari.

En el *Decam.* cat. (a. 1429) es tracta (III, § 7, 190.40) d'un trepig tan sorollós i insistent, que tot i ser dalt del terrat de la casa, desperta a mitja nit una persona que dorm escales avall (V. el text a TERRAT). En l'adaptació de la *Comèdia* dantesca (ací en podem fer